

О.П. Близнюк, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)
Л.М. Маккі, магістрант (*ХДУХТ, Харків*)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ КОРПОРАТИВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Функціонування ринку корпоративних цінних паперів в Україні, зокрема ринку пайових, боргових, похідних фінансових інструментів, є важливим джерелом інформації для діяльності емітентів, інвесторів та професійних учасників на фондовому ринку.

Головним завданням, яке повинен виконувати ринок цінних паперів, є забезпечення умов для залучення інвестицій на підприємства, доступ цих підприємств до більш дешевого, порівняно з іншими джерелами, капіталу. Розвинений фондовий ринок є необхідним елементом ефективно функціонуючої національної економіки. На ньому здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів, формується ціна на них, урівноважується попит і пропозиція.

Акції та облігації є найефективнішим джерелом отримання додаткових фінансових ресурсів для фінансування поточної господарської діяльності, довгострокових проектів підприємств і держави. Однак, показник обсягу залучених інвестицій в економіку України через інструменти фондового ринку, який за результатами 2013 року становив 67,23 млрд грн, нижчий за показник обсягу залучених довгострокових кредитів (100,97 млрд грн). Разом з тим, спостерігається стабільність цього показника протягом останніх років.

Згідно із Звітом Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), обсяг випусків емісійних цінних паперів, що відображає наміри підприємств щодо збільшення своєї капіталізації та їх зацікавленість у залученні фінансових інвестицій, протягом останніх років демонстрував позитивну динаміку і станом на 31.12.2013 р. становив 1122,51 млрд грн. Загальний обсяг випусків корпоративних цінних паперів у 2013 році зменшився на 39,87% порівняно з 2012 роком, разом з тим, обсяг емісії цінних паперів у 2013 році майже на 13% перевищив обсяг емісії цінних паперів у 2012 році.

В останні роки продовжилась тенденція збільшення обсягу торгів на ринку цінних паперів України. Так, цей показник у 2013 році становив 2 530,87 млрд грн, що більше обсягу виконаних договорів у 2012 році на 359,77 млрд грн. У той же час, темпи зростання фондового ринку були випереджаючими порівняно з ВВП: обсяг торгів на ринку цінних паперів перевищив показник ВВП України майже у два рази.

За результатами торгів на організаторах торгівлі, обсяг біржових контрактів (договорів) з цінними паперами у 2013 році становив 263,67 млрд грн, що більше на 11,99% у порівнянні з 2012 роком. Хоча обсяг торгів цінними паперами на біржовому ринку зріс на 28,23 млрд грн, частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів зменшилася на 0,6 % та становила 12,59%. Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на вторинному ринку протягом 2013 року становив 208,26 млрд грн або 78,98% від загального обсягу торгів.

На організаційно оформленому ринку спостерігається консолідація торгівлі цінними паперами. Близько 98,25% біржових контрактів з цінними паперами у 2013 році було зосереджено на трьох фондових біржах України: «Перспективі» (55,21%), «ПФТС» (33,93%) та «Українській біржі» (9,11%).

Ринок акцій посідає особливе місце на ринку капіталів. Стійкий, стабільно функціонуючий, ринок акцій є одним із чинників, що визначає інвестиційний клімат в країні, сприяє залученню й перерозподілу інвестиційного капіталу у перспективні сфери економіки.

Станом на 31.12.2013 НКЦПФР зареєстровано випусків акцій на загальну суму 507,74 млрд грн. Протягом 2013 року зареєстровано 247 випусків акцій на суму 15,84 млрд грн, що майже у три рази менше порівняно з попереднім роком. Основним чинником зменшення обсягів емісії акцій було згортання участі іноземних банківських інституцій у капіталі банків України, наслідком чого стало зменшення статутних капіталів кількох банків з іноземним капіталом. Найбільші обсяги випусків акцій належали емітентам, основними видами економічної діяльності яких була фінансова діяльність (3,75 млрд грн, або 23,67% від загального обсягу), операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям (3,19 млрд грн, або 20,11%), а також будівництво (3,01 млрд грн, або 18,97%).

Вагомую складовою ринку цінних паперів України є ринок корпоративних облігацій, який є повноцінним елементом вітчизняного фондового ринку та безпосередньо впливає на його функціонування і розвиток. Особливістю даного ринку є стрімкі темпи його розвитку в порівнянні з іншими сегментами, оскільки саме випуск корпоративних облігацій є одним із найнадійніших способів залучення великих обсягів довгострокового позикового фінансування. У 2013 році порівняно з 2012 обсяг випусків облігацій підприємств збільшився на 15,48 млрд грн або на 43,11%, що свідчить про зростання у компаній зацікавленості до цього фінансового інструменту та можливості залучення додаткових коштів шляхом емісії облігацій.